

De Grote Bunte

tuinhistorisch onderzoek

Adviesburo Groene Monumenten

In opdracht van

Landgoed De Grote Bunte BV

April 2020

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
1. Algemene beschrijving	5
1.1 situering plangebied	5
2. Tuinhistorische ontwikkeling	7
2.1 periode tot begin 19e eeuw	7
2.2 19e eeuw tot 1894, periode Vitringa	9
2.3 1894 tot 1912, periode Molijn	13
2.4 1912 tot heden, hotel en vakantieverblijf	17
2.5 ontwikkeling in kaarten	18
3. Tuinhistorische beschrijving	23
3.1 voorterrein	25
3.2 tuinaanleg bij hoofd- en koetshuis	27
3.3 nutstuin of Hof	29
3.4 parkbos	31
4. Waardestelling	
4.1 Inleiding	33
4.2 Waardestelling tuin- en parkaanleg	33
Bronnen	35

COLOFON

Adviesburo Groene Monumenten en Cultuurlandschappen

Ing. K. Bevaart, groen erfgoed adviseur

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke manier dan ook, zonder schriftelijke toestemming.

14 april 2020

INLEIDING

In opdracht van Landgoed De Grote Bunte BV is een tuinhistorisch onderzoek uitgevoerd naar de tuin- en parkaanleg van buitenplaats De Grote Bunte aan de Grote-Bunteweg 11 in Nunspeet. De tuin- en parkaanleg en het koetshuis zijn niet aangewezen als rijks- of gemeentelijk monument. Het hoofdhuis is aangewezen als gemeentelijk monument.

Het doel van het onderzoek is de monumentale waarde van de tuin- en parkaanleg in kaart te brengen. Er is extra aandacht besteed aan de aanwezigheid van (monumentale) bomen die voornamelijk dateren uit de eerste aanleg. Dit onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de “Richtlijnen Tuinhistorisch Onderzoek” opgesteld in 2012 door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de herbestemming van het hoofdhuis en geplande woningbouw in de tuin- en parkaanleg. Hierbij is specifiek gekeken naar de aanwezig historische gelaagdheid en de waarden hiervan, de huidige situatie, herstel mogelijkheden van de tuin- en parkaanleg en naar mogelijke locaties voor nieuwbouw op het terrein waarbij de aanleg zo min mogelijk wordt aangetast.

Het onderzoek is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1 geeft een algemene beschrijving van de ligging en grootte van de buitenplaats en de monumentstatus.
- Hoofdstuk 2 geeft de historische ontwikkeling van de aanleg weer in verschillende periodes die bepalend voor de tuin- en parkaanleg zijn geweest.
- Hoofdstuk 3 beschrijft de nu nog aanwezige onderdelen van de tuin- en parkaanleg in tekst en in plattegronden en geeft zo inzicht in de aanwezige monumentale gelaagdheid.
- Hoofdstuk 4 geeft op basis van de tekst en de plattegronden inzicht in de waardering van de aanwezige monumentale waarden.

1 ALGEMENE BESCHRIJVING

1.1 SITUERING PLANGEBIED

Adres:

Grote Bunteweg 11-13, 8071 TC Nunspeet

Monumentgegevens:

Tuin- en parkaanleg, koetshuis zijn niet beschermd.

Hoofdhuis aangewezen als gemeentelijk monument.

Omschrijving gemeentelijk monument:

Even buiten Nunspeet in de bosrijke omgeving werd omstreeks 1882 het markante landhuis De Grote Bunte gebouwd in opdracht van C. J. Vitringa. Rond het huis, dat ligt op het gelijknamige, al veel oudere landgoed, werd in dezelfde tijd al een parkachtige tuin aangelegd met monumentale beuken- en eikenbomen. Naast het landhuis staat nog het bijbehorende koetshuis. Het echtpaar Molijn heeft ook nog enige tijd op De Grote Bunte gewoond. Het landhuis is opgetrokken vanuit een rechthoekig grondplan. Het onderkelderde pand heeft twee bouwlagen en een zolder onder een afgeknot schilddak met bitumineuze dakbedekking. Het huis is geheel witgepleisterd. De voorgevel is symmetrisch ingedeeld en vijf vensterassen breed. Het middenrisaliet, waarin zich de entree bevindt, wordt geflankeerd door pilasters en bekroond door een driehoekig fronton met een oeil-de-boeuf. Een stoep van enkele treden leidt naar de dubbele voordeur. Boven de entree is een houten balkon met gedraaide balusters aangebracht, steunend op octogonale, houten kolommen, die een porticus vormen. Op de verdieping opent een portiebrisée met een rondboogvormig bovenlicht naar het balkon. Aan weerszijden van het ingangsrisaliet bevinden zich, zowel op de begane grond als op de verdieping, twee getoogde T-vensters, gevat in een geprofileerde omlijsting. Begane grond en verdieping zijn van elkaar gescheiden door een cordonlijst. Aan de bovenzijde wordt het gevelvlak beëindigd met een kroonlijst. De driezijdige erker tegen de linker zijgevel heeft een schilddakje met daarop een balkon. De achtergevel is symmetrisch ingedeeld, drie vensterassen breed en ook voorzien van een middenrisaliet dat met een fronton bekroond is. Op de begane grond is de dubbele deur in een portiek geplaatst met daarboven op de verdieping een loggia. In het interieur zijn diverse oorspronkelijke elementen bewaard gebleven, zoals een houten schouw, geprofileerde deuromlijstingen, houten trapleuningen met snijwerk en stucdecoraties aan de plafonds.

Kadastrale gegevens:

Kadastrale gemeente Nunspeet, sectie A3417.

Groot: 62560m²

Locatie:

Buitenplaats De Grote Bunte is gelegen aan de noordkant van Nunspeet. Aan de zuidkant wordt het begrensd door de Elburgerweg en aan de westkant door de Molenweg. Aan de noord- en oostzijde van de buitenplaats ligt de nieuwbouwwijk de Molenbeek.

Het hart van de buitenplaats bestaat uit het centraal gelegen hoofdhuis en het koetshuis ten westen hiervan. De buitenplaats is ontsloten door een oprijlaan vanaf de Elburgerweg die eindigt op een ovaal voorplein. Aan de zuidzijde is een open parkwei. Aan de noordzijde ligt een parkbos met verspreid hierin verouderde gebouwen. Het parkbos is jarenlang niet als parkbos beheerd en kent veel achterstallig onderhoud. Verspreid in de aanleg staan enkele monumentale bomen.

Te Huur: Het LANDGOED DE GROOTE BUNTE, in Gelderland, Halfwegen Harderwyk en Elburg gelegen, voorzien van verscheiden vry geëxtendeerde Boſſchen en Wandellaanen, en beſtaande in een logeſſel Huis, Tuin, Boomgaarden Koepel, aan de groote Weg, voorts Schuur enz., benevens eenig Wei- en Zaailand, ten gebrauke van den Huurder, buiten de Boerenplaatsen gebou- den. Kunnende dit Landgoed van nu af aan worden aanvaard. Adres in den Haag by den Eigenaar Mr. H. H. Viringa, of wel te Elburg by Mr. D. G. van Hoeclum, of den Secretaris Hoefbamer.

Advertentie in "De Opregte Haarlemsche Courant" van 11 januari 1798 waarin De Grote Bunte te huur wordt aangeboden. Bron: Delpher

2 TUINHISTORISCHE ONTWIKKELING

2.1 PERIODE TOT BEGIN 19E EEUW

De naam De Grote Bunte wordt voor het eerst in de 18e eeuw gebruikt. Maar de geschiedenis van de buitenplaats is veel ouder. De Grote Bunte werd gevestigd op de overgang tussen de dekzandvlakte naar het beekdal van de huidige Molenbeek. Aan de oostkant lag het goed De Veelhorst en aan de westkant De Bunte. De Boterdijk (nu Weezenland) aan de oostzijde en de Molenweg aan de westzijde van De Grote Bunte zijn waarschijnlijk al oude verbindingswegen en schaapsraaien naar de heide. We vinden dit terug in de oude naam Schaapsdrift.

De beide wegen kregen een nieuwe functie als grensweg voor De Grote Bunte. De ontginning van dit gebied vond plaats onder leiding van de Graaf van Gelre die de grondrechten van de woeste gronden op de Veluwe had verworven.

De oudste bronnen zijn te vinden in het Hertogelijk Archief. In 1470 woonde Jan Willem Vriese op het goed. In 1547 blijkt er een andere eigenaar te zijn, ridder Johan van Wijnbergen in 1515 geboren in Wijnbergen en gehuwd met de uit Harderwijk afkomstige Golda van Blarickhorst. De familie van Wijnbergen bezat goederen in de Achterhoek maar ook op de Veluwe. Zo komen we de naam Wijnbergen al in 1460 tegen als eigenaar van buitenplaats Zwaluwenburg. Tot 1420 waren zij tevens eigenaar van goed Bijssel. Hun dochter Golda van Wijnbergen huwde met Egbert Rengers, drost van Salland. Wat wij nu kennen als De Grote Bunte droeg toen de naam 'Rengers erve'. Het goed was rond 1550 ingeschreven als herengoed dat betekent dat het formeel nog horig was aan Hertog van Gelre of Karel de Vijfde als opvolger van de hertog.

Daarna vererft het enkele malen en in 1613 kon het goed worden vrijgekocht en wordt het een zogenaamd tijnsgoed. In 1650 had het een omvang van ruim 20 hectare bestaande uit akkerland en bezat men 4 paarden en 5 koeien.

Het is dan enige tijd in bezit van de regentenfamilie Wolfsen uit Harderwijk die meerdere bezittingen had op de Veluwe. Uiteindelijk vererft het 'Rengers erve' op Joachemina Wobbina Wolfsen (1724-) gehuwd met Egbert Heijmerik van Hoeclum (1729-).

In 1798 wordt De Grote Bunte te huur aangeboden en krijgen we een beeld hoe de buitenplaats eruit ziet. Er wordt gesproken over een '*logeabel huis*'. We mogen er dus vanuit gaan dat er al een herenhuis stond. Ook blijkt er sprake van een aanleg want genoemd worden grote bossen en wandellanen met hierin een (thee)koepel. Zoals veel buitenplaatsen is er ook een duidelijke nutsfunctie, we zien dit terug in de genoemde tuin, boomgaarden en wei- en zaailand. De Grote Bunte blijkt dan nog in het bezit te zijn van de familie van Hoeclum.

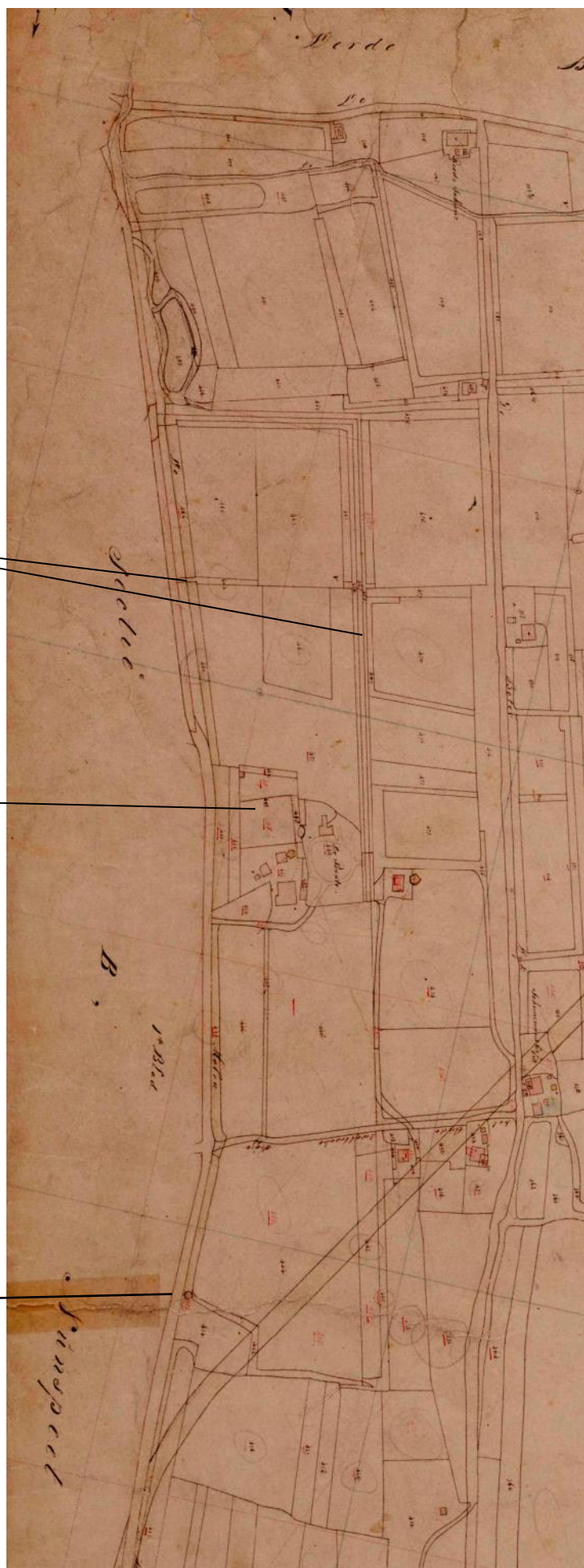
Deze familie is zeker sinds 1650 eigenaar van de buitenplaats. Het goed vererft via Joachemina Wobbina Wolfsen gehuwd met Egbert Heijmerik van Hoeclum op hun dochter Catharina Metta Lucretia van Hoeclum (1758-1813). Catharina is gehuwd met Herman Hendrik Vitringa (1757-1801). Waarschijnlijk is al die tijd de buitenplaats verhuurd geweest.

Hun zoon Campegius Lambertus Vitringa (1786-1864) erft na het overlijden van zijn moeder Catharina de buitenplaats. Deze Vitringa zal een belangrijke rol gaan spelen in de geschiedenis van De Grote Bunte.

wandellaan

tuin of Hof

koepel

Kadastraal Minuutplan opgenomen tussen 1811 en voor 1827 gezien de ingetekende Zuiderzeestraatweg. (Bron: beeldbank RCE, sectie A blad 02)

2.2 19E EEUW TOT 1894, PERIODE VITRINGA

In de legger behorend bij het Kadastraal Minuutplan (KMP) zien we Campegius Lambertus Vitringa als eigenaar vermeld van buitenplaats De Grote Bunte. Hij is dan gehuwd met Alida Scheede (1792-1879). Deze familie heeft grote stukken grond in hun bezit. Campegius is van 1814 tot 1851 burgemeester van de gemeente Ermelo, later gemeente Nunspeet.

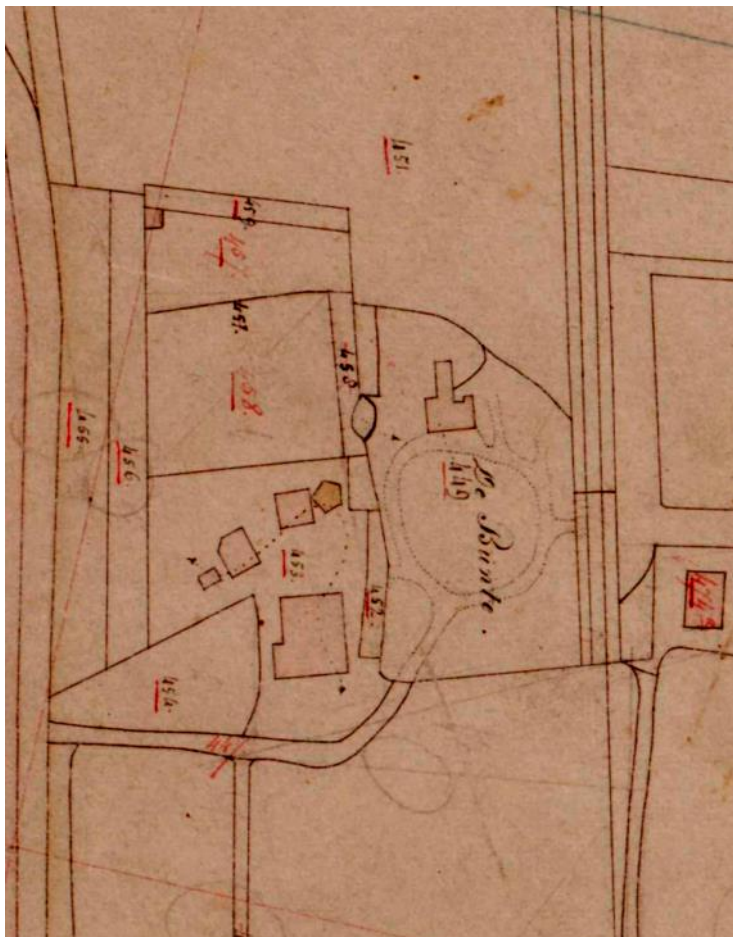
Als we op het KMP kijken naar de meer directe omgeving van het hoofdhuis zien we een tuin- en parkaanleg. Het hart van de buitenplaats wordt gevormd door een T-vormig hoofdhuis met aan de zuidzijde een rond voorplein. De hoofdontsluiting loopt vanaf de doorgaande weg tussen Hulshorst en Doornspijk evenwijdig aan een weg die we nu als Molenweg kennen. Dan maakt de weg een haakse bocht en loopt voor de boerderij langs die ten zuidwesten van het hoofdhuis ligt. Ook is er nog een weg die vrijwel voor de boerderij uitkomt. Er loopt ook nog een andere ontsluiting van het hoofdhuis via de boerderij aan de oostzijde. Hier is via een laan een aansluiting op het voorplein.

Ten westen van het hoofdhuis ligt een Hof (nutstuin) die is omgeven is door een watergang. In de noordwesthoek stond een klein gebouwtje. Tussen het huis en het Hof zien we een ovaal ingetekend, dit is zeer waarschijnlijk een kleine vijver.

De parkaanleg ten noorden van het hoofdhuis is ontsloten middels een padenstructuur vanaf het voorplein. Deze parkaanleg is duidelijk begrensd met lanen. Aan de westzijde door de (Molen)weg en aan de oostzijde door een laan die loopt vanaf de boerderij tot het noordelijk deel van de parkaanleg nabij de Molenbeek. Dwars op deze beide lanen loopt nog een laan met ten noorden daarvan een waterpartij passend in een vroege landschapsstijl.

Deze lanen worden ook al genoemd in de advertentie uit 1798 en werden aangeduid als wandellanen. De boerderij aan het einde van de oostelijke laan maakt deel uit van de buitenplaats, ten noorden ervan ligt een boomgaard.

Even na 1827 is in het zuidelijke deel van de parkaanleg de Zuiderzeestraatweg aangelegd die een deel van de buitenplaats doorsneet. De geplande Zuiderzeestraatweg staat op het KMP ingetekend. Langs de (Molen)weg zien we aan de zuidzijde van de aanleg de in 1798 genoemde (thee)koepel weergegeven.

Detail van het KMP met de huisplaats.

Topografische kaart circa 1850

Topografische kaart circa 1870

De Grote Bunte blijft lange tijd in bezit van de familie Vitringa en de verschillende kaarten geven een duidelijk beeld hoe de buitenplaats eruit heeft gezien. De aanleg wordt aan de zuidzijde begrensd door de inmiddels aangelegde Zuiderzeestraatweg. De koepel is afgebroken en door de komst van de Zuiderzeestraatweg is de aanleg aan de voorzijde van het herenhuis groter geworden. Door de open weidegronden aan de zuidzijde is er vanaf de doorgaande weg zicht op het hoofdhuis.

Ten westen van het hoofdhuis is de boerderij met het Hof zichtbaar met hierin verschillende bijgebouwen. Het Hof is deels omsloten door watergangen. (noot: een Hof is een benaming voor een door watergangen omgeven nutstuin)

Achter het huis lopen wandelpaden die enigszins slingerend naar het noorden lopen en uiteindelijk via lanen door bouwland uitkomen bij een waterpartij. Middels watergangen takt deze waterpartij aan op de Molenbeek. Bij een groot deel van de paden en zeker bij de lanen zien we dat paden omzoomd zijn met laanbomen. De oostelijke laan is weergegeven met laanbomen en watergangen aan weerszijden van de laan. De in de advertentie uit 1798 genoemde boomgaard is nu duidelijk zichtbaar aan het einde van de oostelijke laan.

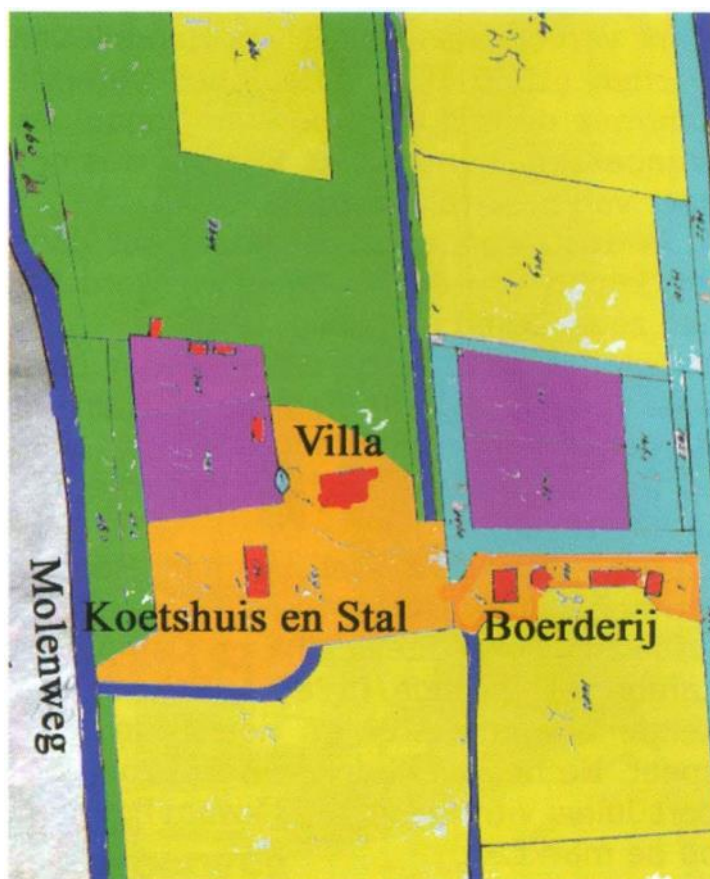
In 1879 is Egbert Julius Vitringa (1822 -1893) bewoner van De Grote Bunte. Hij is gehuwd met Johanna Maria Rambonnet (1824-1878). Egbert laat het oude herenhuis en de boerderij afbreken waarna het huidige huis en het koetshuis worden gebouwd. Met de komst van het nieuwe hoofdhuis en koetshuis wordt het voorplein aangepast en ruimer gemaakt. Ten westen van het koetshuis is een nieuwe aansluiting gemaakt naar de (Molen)weg.

Na het overlijden van Egbert Julius Vitringa in 1893 is er blijkbaar geen belangstelling om de buitenplaats in de familie te houden en wordt het in 1894 te koop aangeboden. Uit de verkoopadvertentie van 17 juni 1894 in het Algemeen Dagblad blijkt dat we te maken hebben met een fraaie buitenplaats met een groot herenhuis, stalling en koetshuis en dat men een tuinman in dienst heeft.

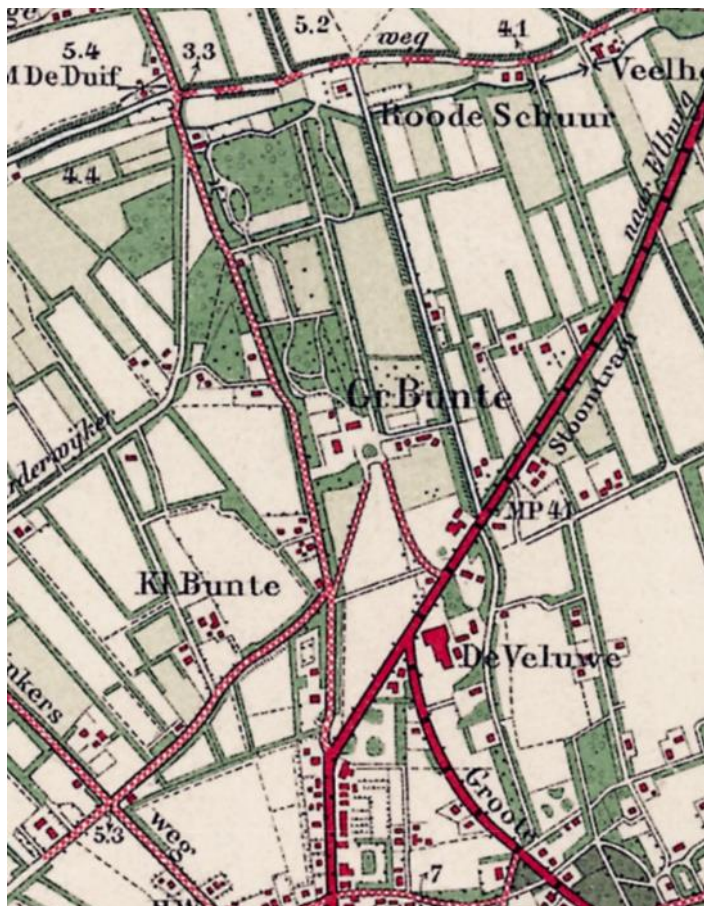
Uit de hand te koop

het fraaie Landgoed
„DE GROOTE BUNTE“,
 bestaande uit Heerenhuis, Stalling, Koetshuis, Tuinmanswoning, Arbeiderswoningen, de Bouwerven de Bunte, de Roode Schuur en Over de Beek, met Erven, Tuinen, Terrein van Vermaak, Plantenkasten, prachtig opgaand Geboomte, Hakbosschen, Bouw- en Graslanden, zeer schoon gelegen in de onmiddellijke nabijheid van het Dorp **Nunspeet**, aan den Centraalspoorweg, te zamen ter grootte van 31.10.52 HA.
 Het **HEERENHUIS** bevat 10 ruime Kamers, Keuken, Badkamer, Kelder, Dienstbodenkamer, Zolder, en is naar de eischen des tijds ingericht en verkeert in uitmuntenden staat.
 Dagelijks te bezichtigen met uitzondering van Zondag, mis zich anmeldende bij den Tuinman G. KAPPENBERG te Nunspeet.
 Inlichtingen en bewijzen van toegang zijn te bekomen bij den Notaris Mr. J. F. NEEB, te Harderwijk. (13858)

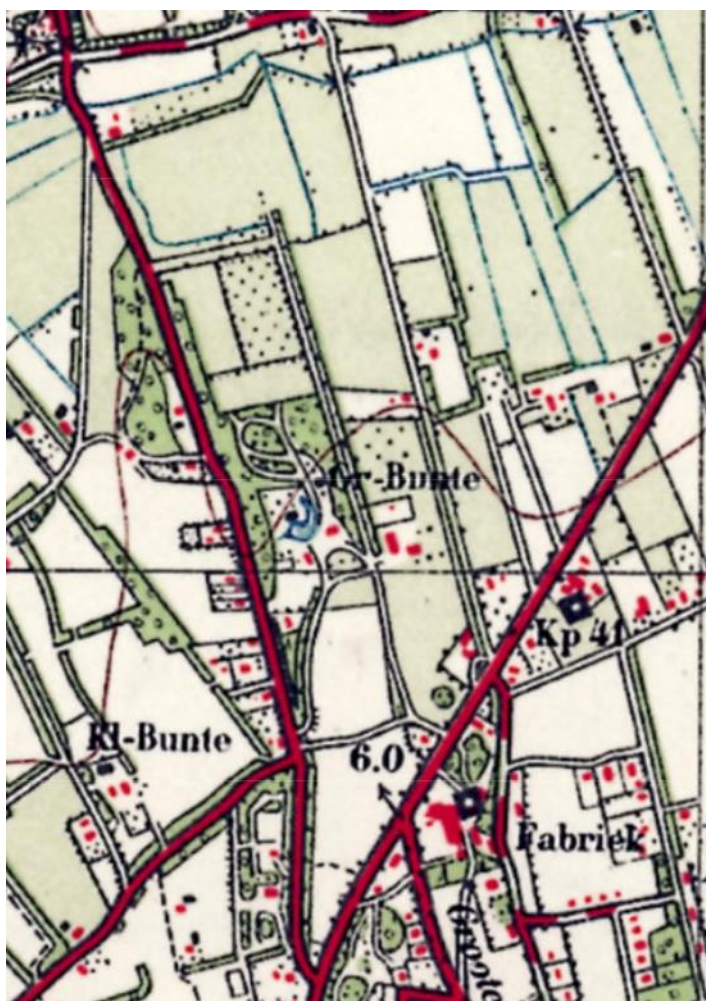
Krantenadvertentie "Algemeen dagblad" 17-6-1894 Bron; Delpher

Uitsnede kadastrale kaart 1882. Bron; de Mothoek, Peter Veen

Topografische kaart tot circa 1934

Topografische kaart circa 1935

2.3 1894 TOT 1912, PERIODE MOLIJN

Nieuwe eigenaar is industrieel François Adriaan Molijn (1853-1912). Na het overlijden van zijn eerste vrouw is hij voor een tweede maal gehuwd, nu met Diderica Cornelia de Groot (1854-1925). Molijn bewoonde De Grote Bunte van 1894 tot 1912. Hij is van grote invloed geweest voor het dorp Nunspeet maar ook voor de buitenplaats.

Ten zuiden van de Zuiderzeestraatweg laat Molijn, op grond die tot dan toe onderdeel uitmaakte van de aanleg, in 1895 de gebouwen plaatsen van Maatschappij de Veluwe met verffabriek Veluvine en een boterfabriek.

Het lijkt erop dat de topografische kaarten niet regelmatig opnieuw werden getekend. Beschrijvingen en foto's komen niet overeen met beschikbare topografische kaarten. Iets dat wel vaker voorkomt net als dat de padenstructuur etc figuratief is ingetekend. Alleen een opmetings- of kadastrale kaart geeft een correct beeld en die is niet beschikbaar,

Op vroegere topografische kaarten zien we vrijwel geen wijzigingen in de parkaanleg, wel is een nieuwe oprijlaan aan de westzijde ontstaan die aansluit op de vroegere doorgaande weg. De door Molijn opgerichte gebouwen en fabrieken aan de zuidzijde van de Zuiderzeestraatweg zijn nu zichtbaar.

Molijn is goed bevriend met tuinarchitect Leonard Springer en hij vraagt hem in 1905 een ontwerp te maken voor de ontwikkeling van de huidige Molijnlaan en de aangelegen villa's. Het is zeer aannemelijk dat Springer, die vaak logeerde op De Grote Bunte, ook aanpassingen heeft geadviseerd in de tuin- en parkaanleg op de buitenplaats zelf.

Op latere kaarten zien we een grote vijverpartij ten noordwesten van het hoofdhuis verschijnen daar waar voorheen het Hof lag. Waarschijnlijk is dit een verbetering van de kleine vijver en de watergangen aan de oostzijde van het Hof. Gezien de hoogtelijnen en de afstroming van de watergangen op de noordelijk gelegen Molenbeek is het vrijwel zeker dat de vijver die al zichtbaar was op de het KMP en later is vergroot een natuurlijke grondwaterwell betreft. Vanuit deze waterwell werden de watergangen op de buitenplaats gevuld en stroomden uiteindelijk aan de noordzijde af in de Molenbeek.

Passend in de ontwerpstyl van Springer zijn de lange licht gebogen oprijlaan aan de westzijde. Waarschijnlijk voldeed het Hof niet langer en veel nutstuinen zijn in deze periode omgevormd. Zelfvoorzienend zijn was niet langer belangrijk en er was meer behoefte aan een tuininrichting waar men kon recreëren en ontspannen. De aanpassing van het Hof op de Grote Bunte met een grote vijver past in de opvatting van die tijd. Daarnaast was Molijn een sociaal bewogen ondernemen die ongehuwde mannelijke arbeiders onderbracht in het koetshuis, vrouwelijke arbeiders verbleven op de zolderverdieping van het huis. Het gebruik van de buitenplaats is toen veranderd.

Molijn heeft in zijn periode op De Grote Bunte grote stukken grond en dus ook delen van de aanleg verkocht. Met name aan de uiterste noordzijde is de parkaanleg met de waterpartij verdwenen. Ook is de wandellaan die de parkaanleg aan de noordzijde doorsneed verdwenen en is een strook van de oorspronkelijke aanleg zoals we die nu nog kennen verdwenen. Wat behouden is gebleven is de oostelijke wandellaan en een deel van de padenstructuur direct ten noorden van het hoofdhuis.

Molijn overleed in 1912 op De Grote Bunte en zijn vrouw verkocht de buitenplaats. Foto's uit de periode 1900-1930 geven een fraai beeld van de buitenplaats.

Voorzijde van het herenhuis ca. 1900. Ovaal voorplein met vrijstaande bomen en een bloempoeuf. In de achtergrond is een gebouwtje zichtbaar wat in het Hof stond.

Eenvoudige brug over watergang geflankeerd door een clump van vier-beuken.

Zicht op het huis vanaf de "nieuwe" westelijke oprijlaan., circa 1935. Links een fraai Sequoiadendron giganteum.

(wandel)laan met beuken mogelijk aan de oostzijde van de aanleg .

Historische foto's die een beeld geven van met name de noordzijde van de parkaanleg die nu verdwenen is.

Wandelpad met Paardekastanje en brug over één van de watergangen.

Eenvoudige brug over een watergang

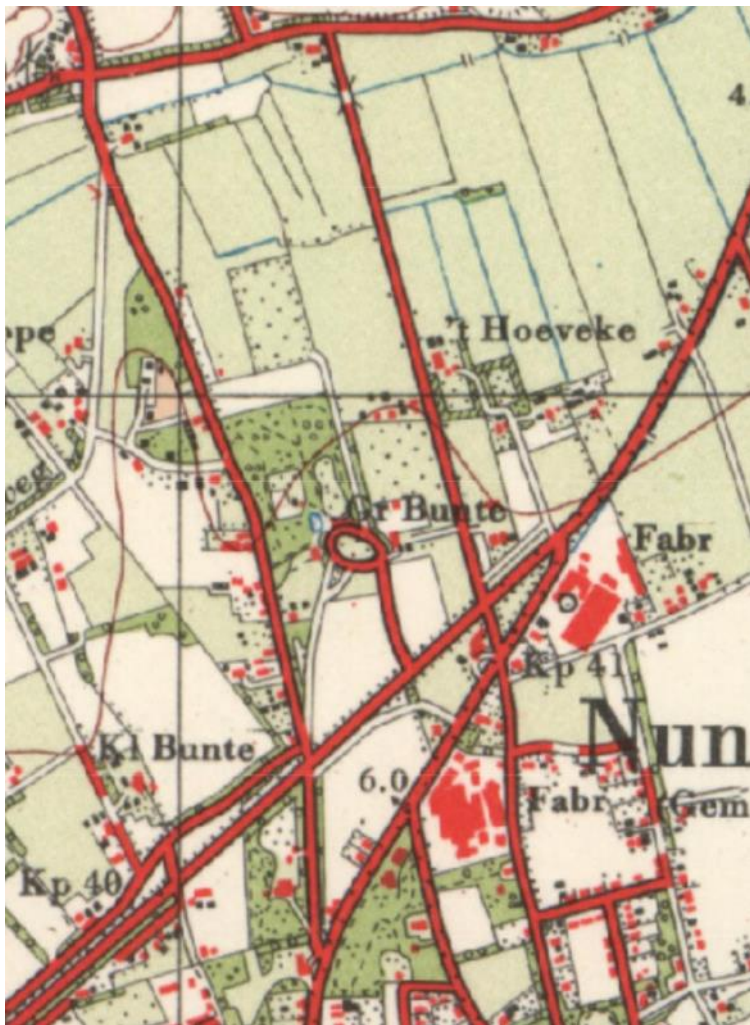
Grote waterpartij met wandelpad achter het huis, circa 1900.

Grote waterpartij met wandelpad en bank, circa 1900.

Watergang met watervalletje met op de achtergrond een laan..

Topografische kaart circa 1957

Voorplein met vrijstaande bomen en zicht op het huis , ca 1950.

Open plek aan de achterzijde van het huis met coniferen en zitjes. Afgescheiden van een wandelpad met een haagje.

Vakantieverblijf ten noorden van het huis circa 1950.

2.4 1912 TOT HEDEN, HOTEL EN VAKANTIEVERBLIJF

Nadat Molijn in 1912 op De Grote Bunte was overleden, werd de buitenplaats door zijn vrouw verkocht aan het driemanschap van houthandelaren Gerrit van Sillevoldt, Corneille Delgauffe en Jacob Michelsen. Van de 14.4 hectare grote buitenplaats lieten zij ongeveer 10 hectare bos kappen.

Omstreeks 1919 was de buitenplaats nog ongeveer 4.6 hectare groot en Theodorus Johannes Lamers kocht De Grote Bunte. Hij woonde in Den Haag en was daar pensionhouder.

De buitenplaats is vanaf die tijd weer het middelpunt van Nunspeet met onder andere een grote tuinbouwtentoonstelling. Vanaf de jaren 30 van de vorige eeuw fungeert het herenhuis als pension zoals blijkt uit de vele ansichtkaarten en krantenartikelen. In de Tweede Wereldoorlog en daarna werd het huis nog als hotel gerund door Gerardus Johannes Beernink waarna het in 1959 overging naar de gemeente Delft. De Grote Bunte ging nu een periode in als kindervakantieverblijf. De laatste jaren in dezelfde functie door de Paasheuvelgroep uit Vierhouten.

In die laatste periode als kindervakantieverblijf is waarschijnlijk een groot deel van de vijver gedempt. De topografische kaart uit circa 1957 laat twee grote open plekken in de aanleg zien en even naast het huis een kleine ovale vijver. Ook is duidelijk dat de in 1827 aangelegde Zuiderzeestraatweg niet langer voldeed en het oude wegtracé min of meer hersteld is. Hierdoor is de voorzijde van de parkaanleg vrijwel in zijn oude proporties hersteld.

Later verschijnen er vakantieverblijven in het park op de eerdere open plekken in de parkaanleg.

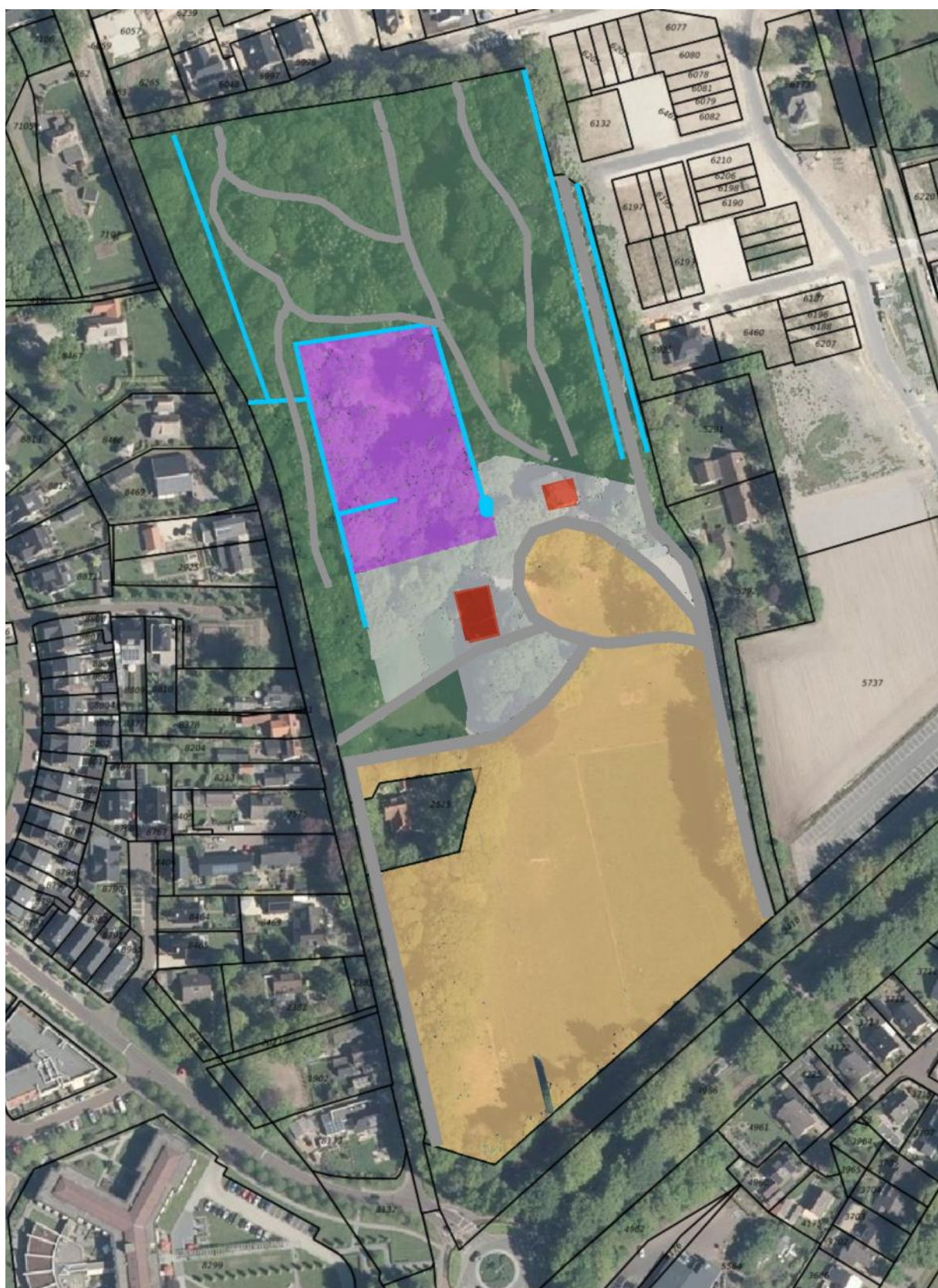
Zicht op het huis en koetshuis circa 1950 met koeien in de aanleg voor het huis.

2.5 ONTWIKKELING IN KAARTEN

Begin 19e eeuw tot 1879.

nb: Kaarten getekend met de luchtfoto en AHN als ondergrond. Het KMP is onder andere gebruikt voor de maatvoering.

Periode 1879 tot 1894.

3 TUINHISTORISCHE BESCHRIJVING

Dit hoofdstuk beschrijft de nu nog aanwezige onderdelen van de tuin- en parkaanleg in tekst en foto's en geeft zo inzicht in de nog aanwezige monumentale gelaagdheid.

Op dit moment is een deel van de tuin- en parkaanleg zwaar verwaarloosd en nauwelijks herkenbaar aanwezig. Sommige delen van de aanleg zijn verdwenen onder bijgebouwen en half verharding.

De gehele buitenplaats is verdeeld in de volgende onderdelen:

1. Voorterrein
2. a: Tuinaanleg bij hoofd- en koetshuis, b: nutstuin/hof
3. Parkbos

1) Oprijlaan vanaf de Elburgerweg richting voorplein.

2) Hoofdhuis en voorplein met hierin enkele monumentale bomen.

3) Het voorplein gezien vanaf de oprijlaan, aan de rechterzijde staat een oude buxushaag

4) Het koetshuis gezien vanaf de oprijlaan. In het gazon fraaie monumentale bomen.

5) De westelijke oprijlaan, met Amerikaans eik als laanboom. Rechts enkele monumentale bomen waaronder een Bruine beuk en een Zomereik..

6) Zichtlijn over het voorplein en de weide vanaf het bordes voor het huis richting de Elburgerweg.

7) Relatief jonge beplant evenwijdig aan de Elburgerweg gezien vanaf de oprijlaan. Deze aanplant verstoort de zichtlijn naar het huis.

3.1 VOORTERREIN

De kern van de buitenplaats is ontsloten vanaf de Elburgerweg waar vandaan een oprijlaan loopt naar een ovaal voorplein. Aan het voorplein staat het hoofdhuis en het koetshuis. Het voorplein bestaat uit een gazon met hierin enkele monumentale bomen die dateren uit de tijd dat het hoofdhuis werd gebouwd (circa 1879) en zijn opgenomen in het Landelijk Register Monumentale bomen van de Bomenstichting.

Vanaf het voorplein richting hoek Molenweg/Elburgerweg is een restant van de tweede oprijlaan zichtbaar, deze dateert uit de tijd van Molijn. Gedeeltelijk is er nog een halfverharding aanwezig tot aan de garage. Het laanbeeld is compleet, over de hele lengte van de voormalige oprijlaan staan de oorspronkelijk aangeplante Amerikaanse eiken als laanbomen.

In de hoek van deze oprijlaan en het voorplein staan enkele fraaie monumentale bomen waaronder een Bruine Beuk. Deze beuk dateert waarschijnlijk uit de het midden van de 19e eeuw. De fraaie stammen komen niet tot hun recht door opslag van diverse bomen en heesters. Ook het zicht op het hoofdhuis is hierdoor verdwenen.

De driehoek gevormd door de voormalige laan, Molenweg en de erfgrans van de woning aan de Molenweg nr. 28) bestaat uit zaailingen van met name Amerikaanse eik. Verspreid staan nog enkele monumentale bomen maar met een slechte vitaliteit.

Tussen de Elburgerweg en de het hoofdhuis ligt open weidegrond. Het is omrasterd en er worden momenteel pony's geweid. Evenwijdig aan de Elburgerweg staat aanplant van diverse bomen en heesters. De zichtlijnen van en naar het hoofdhuis zijn hierdoor verstoord. Doel van de oorspronkelijke aanleg was dat men vrij zicht had op het huis en het oog naar het huis getrokken werd door opvallende bomen zoals de Bruine Beuk en de aanwezigheid van een bloempoef met kleurige bloemen zoals zichtbaar op historische foto's.

8) Half verharding met grind rond het koetshuis.

9) Gazon ten westen van het koetshuis.

10) Houten schuurtje/garage ten zuiden van het koetshuis en het begin van de oprijlaan met Amerikaanse eiken.

11) Een half verhard parkeerterrein ligt aan de zijkant van het hoofhuis. Aan de rechterzijde ligt het koetshuis.

12) Half verhard parkeerterrein aan de noordzijde van het hoofhuis. Met één van de bijgebouwen.

13) Een halve cirkel van Taxus aan het eind van de parkeerplaats. Deze loopt uit in een nauwelijks herkenbare weg die ontsluit op de Molenweg.

14) Oostzijde van het hoofhuis met opslag van bomen en heesters. Hier staat een eenvoudig houten schuurtje/fietsenstalling.

15) Toerit naar de woning. In het verlengde hiervan is de oude wandellaan nog zichtbaar.

3.2 TUINAANLEG BIJ HOOFD- EN KOETSHUIS

Ten westen van het koetshuis ligt een gazon dat overgaat in een strook met opgaande bomen evenwijdig aan de Molenweg. Het gazon en de beplanting aan de noord- en zuidzijde van het koetshuis hebben geen duidelijke functie en maken geen deel uit van de oorspronkelijke aanleg of de latere aanpassing die mogelijk door Springer zijn gedaan. Het betreft hier het voormalige erf van de boerderij. Direct ten zuiden van het koetshuis staat een houten schuur tegen de voormalige westelijke oprijlaan aan.

Vanaf het voorplein lopen er half verharde wegen naar twee parkeerplaatsen. Eén ervan ligt naast het koetshuis en één tussen het hoofdhuis en een tweetal bijgebouwen. Bij de parkeerplaats nabij het koetshuis is een klein deel van een aanleg terug te vinden in de vorm van een halve cirkel met hoog opgaande taxus. Het vormt tevens een oude nauwelijks herkenbare doorgangsweg naar de Molenweg.

Aan de oostzijde van het hoofdhuis is de aanleg naast het huis gescheiden van het voorplein door enkele bomen en een inmiddels hoog opgaande haag van buxus met hier achter een eenvoudige houten fietsenstalling. Aan deze zijde is ook de ontsluiting van de woning aan de Grote Bunteweg nr 12 en heeft oorspronkelijk een wandellaan naar de noordzijde van de parkaanleg gelopen. Deze laan is nog herkenbaar aanwezig door de bomen die oorspronkelijk aan weerszijden van het pad hebben gestaan. Het pad is verdwenen.

Aan de achterzijde van het hoofdhuis loopt de halfverharding door tot tegen twee bijgebouwen. De oorspronkelijke aanleg is verdwenen. Wat resteert van een eventuele aanleg zijn enkele opgaande bomen.

16) Bijgebouwen en parkeerplaats aan de achterzijde van het hoofdhuis. .

17) Dicht geslibde watergang die vroeger de westelijke grens van het Hof vormde.

18) Insteek van een watergang in het Hof.

19) Zicht over het voormalige Hof richting hoofdhuis.

20) Zicht over het voormalige Hof richting parkbos aan de noordzijde.

21) Eén van de bijgebouwen.

22) Parkeerplaats tussen de bijgebouwen aan de noordzijde van het hoofdhuis.

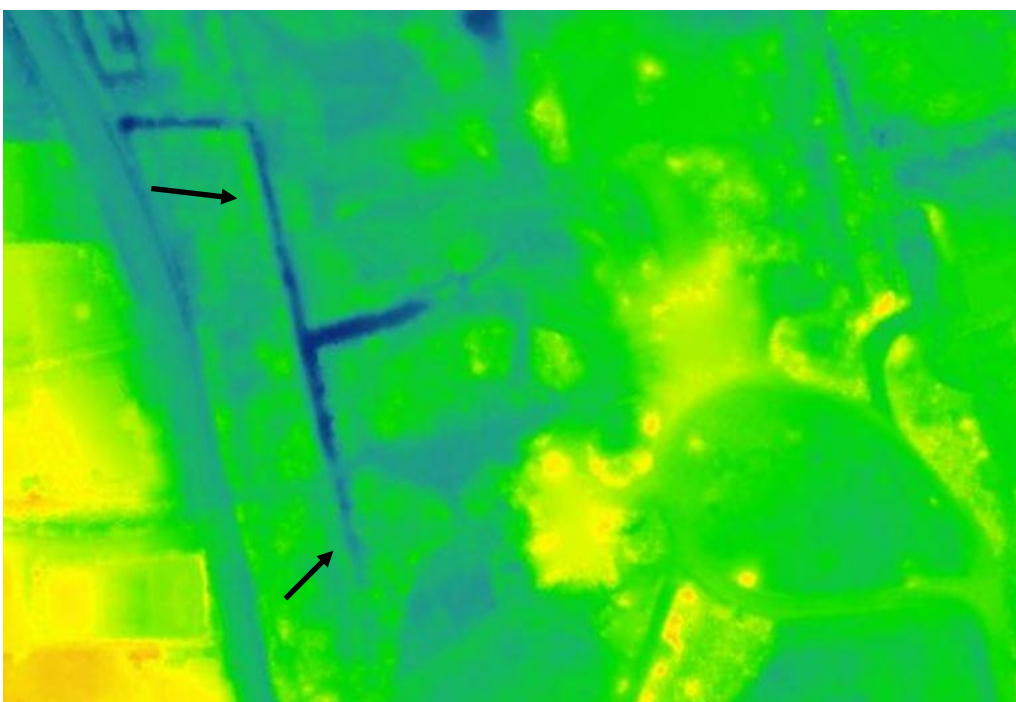
3.3 NUTSTUIN OF HOF

Ten noorden van het koetshuis zijn gedeeltelijk de contouren van het vroegere Hof te onderscheiden. De watergangen die vroeger om deze nutstuin liepen zijn aan de kant van de Molenweg nog aanwezig en zijn het beste te onderscheiden op de Actuele Hoogtekaart Nederland (AHN). Deze watergangen zijn in de loop van de jaren dichtgeslibd met bladafval en in het terrein zelf nauwelijks herkenbaar. Oude bomen staan in de randen van de watergangen en accentueren deze. In de foto's is dit beter zichtbaar gemaakt door blauwe lijnen en het wegvegen van blad waardoor de laagte beter zichtbaar wordt.

Een op de AHN zichtbare insteek verdeelde het terrein in twee delen. Dat deze insteek nooit tot de oostzijde van het Hof heeft doorgelopen wordt duidelijk door de aanwezige bomen die duidelijk de watergang beëindigen.

De begrenzing van het Hof aan de oostzijde is niet meer aanwezig. In de tijd van Molijn is hier een grote vijver aangelegd op de plek van de grondwaterwell en zijn zeer waarschijnlijk de watergangen die aan de oost- en noordzijde liepen vergraven. Van deze vijver is vrijwel niets meer terug te vinden. Wat resteert is een kleine laagte en een rioolbuis die een verbinding lijkt te vormen met de watergang aan de westzijde.

Het voormalige Hof, en latere aanleg uit de tijd van Molijn, is open en bestaat voornamelijk uit gras. Aan de zuidrand staat één van de bijgebouwen. Een groot deel van de aanleg die mogelijk nog zichtbaar was is nu verdwenen onder de parkeerplaats. De begrenzing aan de noordzijde is vaag te onderscheiden door het leeftijdsverschil in bomen met de bomen in het parkbos.

23) Detail AHN ingezoomd op het voormalige Hof. In blauw is de structuur van de watergangen goed zichtbaar.

23) Beuken die ooit de slingerpaden accentueerden als laanbomen.

24) Boomgroep van vier beuken bij een watergang.

25) Restant van de slingerpadenstructuur zichtbaar door de laanbomen.

26) Restant van de westelijke wandellaan zichtbaar in het reliëf.

26) Hier lag ooit de oostgrens van het Hof . Vaag is het pad zichtbaar dat vanuit het parkbos naar de vijver liep die hier ooit lag.

27) Eén van de bijgebouwen met aan de noordzijde een open ruimte .

28) Rechts de wandellaan met laanbomen. Middenvoor begint een wandelpad geflankeerd door laanbomen dat naar het noordelijke deel van het parkbos loopt.

29) De oostelijke wandellaan die nog zichtbaar is door de aanwezige laanbomen.

3.4 PARKBOS

Aan de noordzijde van het koetshuis en hoofdhuis en in een strook aan de zijde van de Molenweg ligt een parkbos of wandelparkje in landschapsstijl.

Aan de zijde van de Molenweg loopt tussen de watergangen van het Hof en de Molenweg een smalle strook grond met hierop monumentale bomen. Voor het geoefende oog zijn hier wandelpaden te onderscheiden geflankeerd door laanbomen. De paden zijn op de foto's geaccentueerd door een lijn.

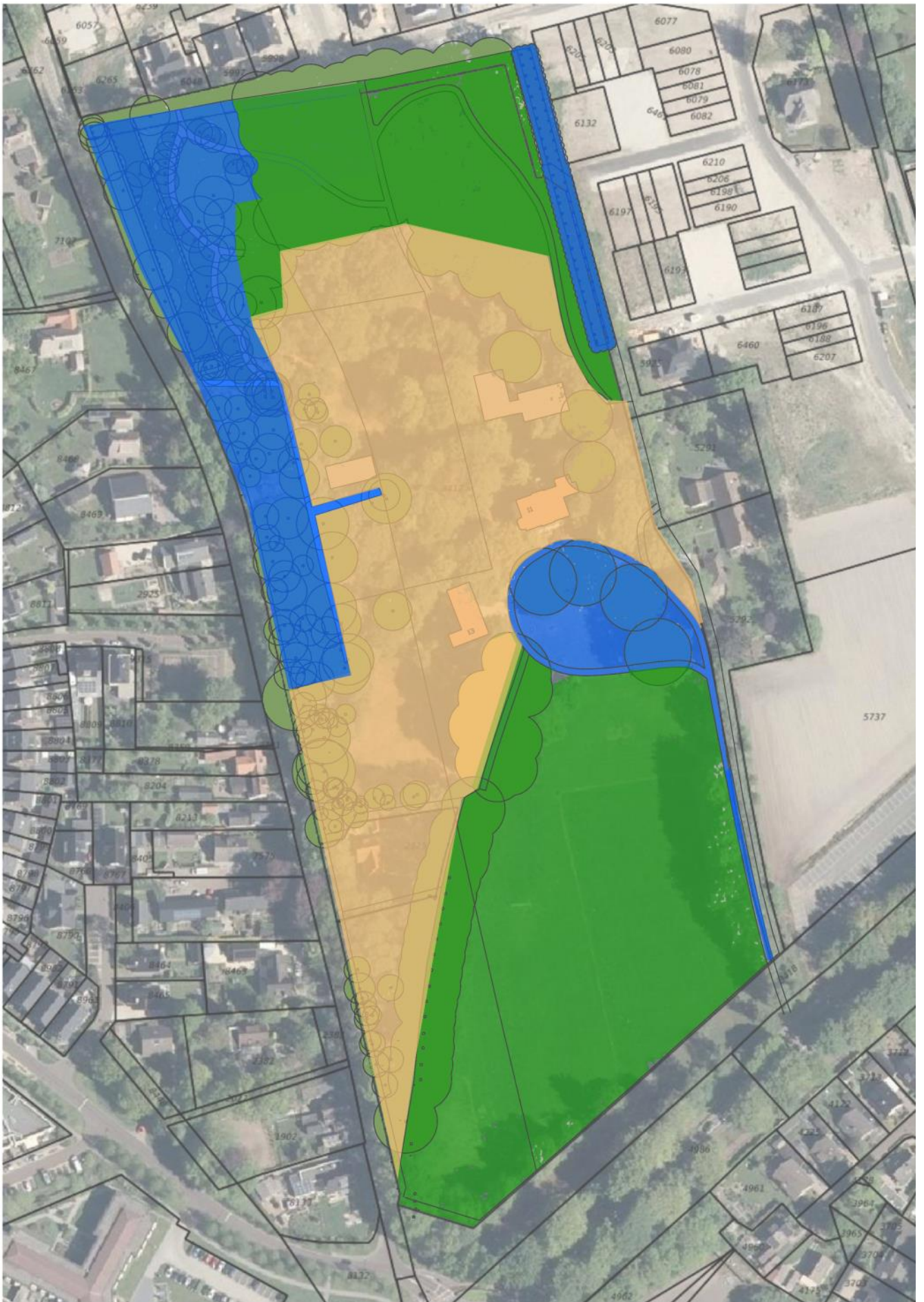
Ter hoogte van een boomgroep gevormd door vier beuken lag een eenvoudige overgang over een watergang die afbuigt naar de Molenweg. Deze situatie is ook zichtbaar op een historische foto. Na deze oversteek vertakken de wandelpaden zich en slingeren door het parkje. Sommige paden zijn nog herkenbaar aan de laanbomen maar door het achterstallig onderhoud zijn ze niet meer als pad herkenbaar aanwezig. Aan de noordwestzijde is nog een restant van een wandellaan aanwezig, deze is alleen zichtbaar door het aanwezige reliëf.

Deze wandelpaden lijken uit te komen nabij het voormalige Hof waar vaag nog een laagte herkenbaar aanwezig is wat waarschijnlijk een restant is van de vijver die hier in de tijd van Molijn is aangelegd. Een ander pad lijkt te lopen naar de oostzijde waar het aansluit op de wandellaan. Deze wandellaan is goed herkenbaar door de aanwezige laanbomen en zet zich ook buiten het hek voort.

Richting het hoofdhuis is het terrein meer open en is aan de aanwezige bomen te zien dat deze altijd vrij hebben gestaan door de lage betakking van de bomen. De verbinding tussen wandelpark en hoofdhuis is verbroken door de aanwezigheid van een L-vormig bijgebouw.

Verspreid zijn stobben van monumentale bomen te vinden. In het Landelijk Register Monumentale Bomen staan deze nog wel vermeld als zijnde beuken daterend uit de periode 1860-1870. De nog aanwezige Linde direct naast het bijgebouw is eveneens opgenomen en dateert uit een iets latere periode en wordt geschat 1890-1900.

De parkstructuur en de rondwandeling die mogelijk was is gedeeltelijk nog aanwezig. Het parkje heeft tientallen jaren geen goed onderhoud gehad waardoor bomen in matige conditie zijn.

4 WAARDESTELLING

4.1 INLEIDING

Middels de voorgaande inventarisaties en analyses is inzicht verkregen in de tuinhistorische ontwikkeling van de tuin- en parkaanleg van De Grote Bunte. Op basis hiervan wordt in dit hoofdstuk een waardering gegeven voor de aanwezige onderdelen. Deze waardering volgt de Richtlijnen voor Tuinhistorisch Onderzoek zoals in 2012 is opgesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Er wordt in de waardestelling onderscheid gemaakt tussen hoge, positieve en indifferente monumentwaarde.

Een **hoge monumentwaarde** wordt weergegeven bij onderdelen die van cruciaal belang voor de structuur en/of de betekenis van de aanleg zijn. Deze onderdelen zijn in blauw aangegeven.

Een **positieve monumentwaarde** wordt toegekend als het onderdeel van belang is voor de structuur en/of de betekenis van de aanleg. Deze onderdelen zijn in groen aangegeven.

Een **indifferente monumentwaarde** wordt gegeven als het onderdeel van relatief weinig belang voor de structuur en/of de betekenis van de aanleg. Deze onderdelen zijn in geel aangegeven.

4.2 WAARDESTELLING TUIN- EN PARKAANLEG

De tuin- en parkaanleg van De Grote Bunte is van tuinarchitectuur historische waarde als voorbeeld van een buitenplaats op de Veluwe. De oorspronkelijk omvang is aanzienlijk verkleind maar de kern is in onderdelen redelijk bewaard gebleven. Daarnaast is het één van de weinige bewaard gebleven buitenplaatsen in de gemeente Nunspeet.

Elementen met een hoge monumentwaarde:

Voorterrein

- De oostelijke oprijlaan met het voorplein als onderdeel van de parkaanleg in landschapsstijl.

Nutstuin of Hof

- De aanwezige watergangen die de contouren van de nutstuin/Hof weergeven en als onderdeel van de nutsfunctie van de boerderij en de latere buitenplaats.

Parkbos

- De aanwezige structuren als watergangen en wandellanen als onderdeel van de eerste aanleg in een formele stijl.
- De aanwezige monumentale bomen langs de wandelpaden als onderdeel van de aanleg in landschapsstijl.

Elementen met een positieve monumentwaarde:

Voorterrein

- De openheid waardoor er doorzichten zijn op het huis, passend bij de landschapsstijl.
- Het nog aanwezige deel van de westelijke oprijlaan als onderdeel van de aanleg in een latere landschapsstijl.

Parkbos

- Het aanwezige restant van de wandelpaden gedeeltelijk begeleid door laanbomen als onderdeel van de aanleg in landschapsstijl.
- Het gesloten kronendak van de bomen en de resten van enkele monumentale bomen die de sfeer van het wandelpark in landschapsstijl benadrukken.

Elementen met een indifferente monumentwaarde:

Voorterrein

- Strook tussen de Molenweg en de westelijke oprijlaan tot aan het koetshuis vanwege de vele wijzigingen die hebben plaats gevonden.

Parkbos

- Direct achter het woonhuis vanwege de vele wijzigingen en de aanwezige bijgebouwen en parkeerplaatsen. De oorspronkelijke aanleg is teveel verstoord en onherkenbaar.

Nutstuin of Hof

- De invulling van het terrein en de functie van de nutstuin/Hof is verloren gegaan en gedeeltelijk nog aanwezig als contour en open ruimte,

BRONNEN

B4O, 2019, Cultuurhistorische parkanalyse landgoed De Grote Bunte.

1999, Tussen IJsselvliedt en Essenburg, uitgave van de heemkundige en historische verenigingen.

RCE, 2012, Richtlijnen tuinhistorisch onderzoek.

Veen, P. , 2018, Het landgoed De Grote Bunte.

Internetbronnen:

www.delpher.nl, geraadpleegd 3-2-2020

www.gelderlandinbeeld.nl, geraadpleegd 3-2-2020

<https://www.bomenstichting.nl> geraadpleegd 9-2-2020

Adviesburo Groene Monumenten en Cultuurlandschappen

Westendorpseweg 5

7004JD Doetinchem

06-45606819

info@adviesburo-gmc.nl

www.adviesburo-gmc.nl